

Lovforslag nr. L 105. Fremsat den 23. februar 2005 af undervisningsminister (Bertel Haarder)

Forslag

til

Lov om ændring af lov om friskoler og private grundskoler m.v.

(Skolernes frihed, mål med undervisningen, krav til bestyrelsesmedlemmer, lærere og tilsynsførende, herunder om danskkundskaber, samt tilsyn m.v.)

§ 1

I lov om friskoler og private grundskoler m.v., jf. lovbekendtgørelse nr. 759 af 5. juli 2004, foretages følgende ændringer:

1. I § 1 indsættes før stk. 1 som nyt stykke:

»Friskoler og private grundskoler (frie grundskoler) kan inden for rammerne af denne lov og lovgivningen i øvrigt give undervisning, der stemmer med skolernes egen overbevisning og tilrettelægge undervisningen i overensstemmelse med denne overbevisning. Skolerne afgør inden for de samme rammer frit, hvilke elever de vil have på skolerne.«

Stk. 1-3 bliver herefter stk. 2-4.

2. I § 1, stk. 1, 1. pkt., der bliver § 1, stk. 2, 1. pkt., ændres »Friskoler og private grundskoler (frie grundskoler)« til: »Frie grundskoler«.

3. § 1, stk. 1, 4. pkt., der bliver § 1, stk. 2, 4. pkt., affattes således:

»Skolerne skal efter deres formål og i hele deres virke forberede eleverne til at leve i et samfund med frihed og folkestyre samt udvikle og styrke elevernes kendskab til og respekt for menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder, herunder ligestilling mellem kønne.«

4. Efter § 1 indsættes:

»§ 1 a. Skolen fastsætter slutmål for de fagområder, som folkeskolens fagkreds naturligt kan

opdeles i, samt folkeskolens obligatoriske emner.

Stk. 2. Skolen udarbejder undervisningsplaner for de fagområder og emner, der er nævnt i stk. 1. Undervisningsplanerne skal angive udviklingen hen mod slutmålene, beskrive på hvilke klasse- eller alderstrin, der arbejdes med de forskellige fagområder og emner, fastsætte mål for undervisningen på bestemte tidspunkter i det samlede undervisningsforløb (delmål) samt beskrive, hvorledes det samlede undervisningstilbud giver mulighed for alsidig personlig udvikling.

Stk. 3. I det omfang skolen ikke har fastsat slutmål, jf. stk. 1, og delmål, jf. stk. 2, der står mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen, gælder de slutmål henholdsvis trinmål (Fælles Mål), der er fastsat for undervisning i folkeskolen.

§ 1 b. Skolen skal regelmæssigt underrette eleverne og forældrene, jf. § 38, om sit syn på elevernes udbytte af skolegangen.

Stk. 2. Som led i undervisningen skal skolen løbende foretage evaluering af elevernes udbytte. Evalueringen danner grundlag for, at undervisningen tilrettelægges, så den svarer til den enkelte elevs behov og forudsætninger med det formål, at eleven så vidt muligt tilegner sig de kundskaber og færdigheder, der følger af de fastsatte slutmål.

F. t. l. vedr. friskoler og private grundskoler m.v.

Stk. 3. Skolen skal regelmæssigt foretage en evaluering af skolens samlede undervisning og udarbejde en plan for opfølgning på evalueringen.

§ 1 c. Skolen skal offentliggøre sine slutmål, delmål og undervisningsplaner, jf. § 1 a, og resultatet af evaluering og opfølgningsplan, jf. § 1 b, stk. 3, på skolens hjemmeside på internettet.«

5. I § 5, *stk. 5*, indsættes som 2. *pkt.*:

»Bestyrelsesmedlemmer skal beherske dansk i skrift og tale.«

6. § 5, *stk. 8*, affattes således:

»*Stk. 8.* Bestemmelserne i forvaltningsloven kapitel 2 om inhabilitet og kapitel 8 om tavshedspligt m.v. gælder for bestyrelsen, lederen og andre ansatte ved skolen samt de tilsynsførende, der er nævnt i § 9, *stk. 2*.«

7. Efter § 6 indsættes:

»§ 6 a. Skolens lærere skal beherske dansk i skrift og tale. Dette gælder dog ikke lærerne ved de tyske mindretalsskoler eller ved skoler, der har fået godkendt et andet undervisningssprog end dansk, jf. § 2, *stk. 3, 2. og 3. pkt.*«

8. § 9, *stk. 1, og 2*, affattes således:

»§ 9. Det påhviler forældrene til børn i en fri grundskole (forældrekrederen) at føre tilsyn med skolens almindelige virksomhed, herunder med at skolen giver undervisning og sprogstimulering efter § 1, *stk. 2, 2. pkt.*, som står mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen. Forældrekrederen træffer selv beslutning om, på hvilken måde tilsynet skal udøves.

Stk. 2. Forældrekrederen vælger for højst 4 år en eller flere personer til at føre tilsyn med elevernes standpunkt i dansk, regning/matematik og engelsk samt med, om skolens samlede undervisningstilbud ud fra en helhedsvurdering står mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen. Den eller de tilsynsførende skal endvidere påse, at skolen opfylder kravet i § 1, *stk. 2, 4. pkt.*, og at undervisningssproget er dansk. Forældrekrederen kan i stedet anmode kommunalbestyrelsen i skolekommunen om at varetage disse tilsynsopgaver. Skolen skal orientere Undervisningsministeriet om, hvem der er valgt til at føre tilsyn. Opfylder den eller de tilsynsførende ikke på tilfredsstillende måde kravene til tilsynet i henhold til denne lov, eller reg-

ler fastsat i medfør heraf, kan undervisningsministeren pålægge forældrekrederen inden for en nærmere angiven frist at vælge en eller flere nye tilsynsførende.«

9. I § 9 indsættes efter *stk. 2* som nye stykker:

»*Stk. 3.* Den eller de tilsynsførende

- 1) skal til stadighed have sådanne faglige og pædagogiske forudsætninger, at de er i stand til at varetage et tilsyn med undervisningen på grundskoleniveau,
- 2) skal beherske dansk i skrift og tale, medmindre tilsynet føres ved de tyske mindretalsskoler eller ved skoler, der har fået godkendt et andet undervisningssprog end dansk,
- 3) må ikke tilhøre forældrekrederen,
- 4) må ikke være medlem af bestyrelsen,
- 5) må ikke være ansat på skolen,
- 6) må ikke være ansat eller bestyrelsesmedlem på en anden fri grundskole, hvis skolens ansatte eller bestyrelsesmedlemmer fører tilsyn med denne anden fri grundskole,
- 7) må ikke være gift eller nært beslægtet med personer, der er nævnt i nr. 3-6.

Stk. 4. Skolen skal betale den eller de personer, der er valgt som tilsynsførende, en godtgørelse efter regler, der fastsættes af undervisningsministeren.«

Stk. 3-10 bliver herefter *stk. 5-12*.

10. I § 9, *stk. 5*, der bliver *stk. 7*, udgår », hvis skolen har en hjemmeside«.

11. I § 9, *stk. 6, 1. pkt.*, der bliver *stk. 8, 1. pkt.*, § 9, *stk. 8, 1. pkt.*, der bliver *stk. 10, 1. pkt.*, § 9 b, *stk. 2, § 15 a, stk. 1, 1. pkt.*, og § 37, *stk. 1, 1. pkt.*, ændres »§ 1, *stk. 1*,« til: »§ 1, *stk. 2*,«.

12. I § 9, *stk. 6, 4. pkt.*, der bliver *stk. 8, 4. pkt.*, ændres »*stk. 7*« til: »*stk. 9*«, i *stk. 9*, som bliver *stk. 11*, ændres »*stk. 6* eller *8*« til: »*stk. 8* eller *10*«, og i *stk. 10*, der bliver *stk. 12*, ændres »*stk. 2, 3 og 7*« til: »*stk. 2, 5 og 9*«.

13. I § 9, *stk. 7, 3. pkt.*, der bliver *stk. 9, 3. pkt.*, indsættes efter »udføres«: », herunder at der skal anvendes test«.

14. § 17, *stk. 1*, affattes således:

»Staten yder tilskud til nedbringelse af skolepenge, til nedbringelse af forældrebetalingen for skolefritidsordninger, til nedbringelse af betaling for ophold på en kostafdeling og til befordringsudgifter inden for bevillinger, der fastsættes på de årlige finanslove. Tilskud til nedbrin-

gelse af skolepenge og forældrebetaling for skolefritidsordning samt nedbringelse af betaling for ophold på en kostafdeling fastsættes under hensyn til elevens og forældrenes økonomiske forhold og til, hvorvidt bopælskommunen yder tilskud til skolepengene, forældrebetalingen eller opholdet.«

§ 2

Stk. 1. Loven træder i kraft den 1. august 2005, jf. dog stk. 2.

Stk. 2. Bestemmelsen i § 1, nr. 14, træder i kraft dagen efter offentliggørelse i Lovtidende og har virkning fra den 1. januar 2005.

Stk. 3. Kravene til en skoles bestyrelsesmedlemmer i § 5, stk. 5, som affattet ved denne lovs § 1, nr. 5, kravene til en skoles lærere i § 6 a, som affattet ved denne lovs § 1, nr. 7, og kravene til en skoles tilsynsførende i § 9, stk. 3, nr. 1 og 2, som affattet ved denne lovs § 1, nr. 9, skal senest være opfyldt den 1. august 2006, hvis de pågældende er bestyrelsesmedlemmer, lærere og tilsynsførende ved skolen den 31. juli 2005.

Stk. 4. Kravene om slutmål, delmål og undervisningsplaner i § 1 a, som affattet ved denne lovs § 1, nr. 4, skal senest være opfyldt den 1. august 2006. Kravene i bestemmelserne i § 1 b og § 1 c om evaluering og opfølgingsplan, som affattet ved denne lovs § 1, nr. 4, skal senest være opfyldt den 1. august 2007.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

1. Baggrunden for lovforslaget

1.1. Generelt

Undervisningsministeren fremsatte den 15. december 2004 forslag til Lov om ændring af lov om friskoler og private grundskoler m.v. (Skolernes frihed, mål med undervisningen, krav til bestyrelsesmedlemmer, lærere og tilsynsførende, herunder om danskkundskaber, samt tilsyn, nr. 154, jf. Folketingstidende 2004-05, 1. samling, Tillæg A side 4601 og 4578. Lovforslaget nåede ikke at blive behandlet, inden der blev udskrevet folketingsvalg.

Nærværende lovforslag er en genfremsættelse af ovennævnte lovforslag. Der er dog foretaget et par mindre justeringer i bemærkningerne til lovforslaget.

Lovforslaget er et led i regeringens bestræbelser på at sikre et højt fagligt niveau i grundskolen og dermed give alle børn et fagligt fundament for fortsat uddannelse og beskæftigelse. Regeringen er meget opmærksom på behovet for styrkelse af fagligheden i grundskolen, jf. den netop offentliggjorte PISA-undersøgelse, og vil i forlængelse af undersøgelsens resultater foreslå en række ændringer på folkeskoleområdet. PISA-undersøgelsen viser, at de frie grundskoler i matematik og læsekompetence ikke klarer sig bedre end folkeskolen, men måske nærmere i underkanten, og behovet for en styrkelse af fagligheden på frie grundskoler vil derfor også indgå i regeringens overvejelser som led i den samlede opfølgning på PISA-undersøgelsen.

Lovforslaget er en opfølgning på regeringens strategi for bedre integration, idet regeringen lægger vægt på, at også de frie grundskoler forstærker deres indsats for at forberede eleverne til at leve i et samfund med frihed og folkestyre. Der er efter regeringens opfattelse behov for, at de frie grundskoler også udvikler og styrker elevernes kendskab til og respekt for menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder, herunder ligestilling mellem kønnene. Endelig finder regeringen, at der bør ske en lovfæstelse af skolernes

grundlæggende frihed til – inden for de rammer, som lovgivningen giver herfor – at give en undervisning, der stemmer med skolens egen overbevisning, at tilrettelægge undervisningen i overensstemmelse med denne overbevisning samt til at afgøre, hvilke børn den vil have som elever på skolen. Hermed sikres bl.a. en større grad af klarhed i selve lovens tekst om, at hensynet til skolernes ret til udøve deres frihed skal indgå med stor vægt i tilsynet, når der skal træffes afgørelse om, hvorvidt en skole overholder en eller flere af lovens øvrige bestemmelser, herunder de bestemmelser med øgede krav til skolernes undervisning, som er indeholdt i lovforslaget. Dette må anses for væsentligt, når der samtidig i lovforslaget stilles forslag om øgede krav fra samfundets side, som de frie grundskoler skal leve op til som betingelse for at kunne have den betydelige frihed, som de fortsat skal have.

Lovforslaget indeholder i bemærkningerne nedenfor samtidig en status over observationer i forbindelse med resultater af den målrettede tilsynsindsats, der i perioden 2000-2004 har været ført med de frie grundskoler. Hermed har regeringen afgivet den redegørelse om tilsynet med undervisningen ved de frie grundskoler, som i Supplerende Regeringsgrundlag – Vækst, Velfærd, Fornyelse II blev bebudet til afgivelse i efteråret 2004.

1.2 Undervisningsministeriets målrettede tilsynsindsats

1.2.1. Tilsynsbesøg

I perioden 2000 – 2004 har Undervisningsministeriet gennemført en række tilsynsbesøg på de frie grundskoler.

Første besøgsrunde gennemførtes i efteråret 2000 og omfattede besøg på 20 frie grundskoler med hovedsageligt tosprogede elever. 5 skoler blev herefter sat under yderligere tilsyn, og 3 skoler blev anbefalet at benytte Undervisningsministeriets særlige konsulentfunktion om råd og vejledning.

Af de 5 skoler, der blev sat under yderligere tilsyn, blev 3 skoler frataget retten til at være en fri grundskole, hvor elever kan opfylde deres undervisningspligt, og retten til tilskud. 2 skoler blev vurderet til at leve op til lovgivningens krav.

Anden besøgsrunde foregik i foråret 2003. Her besøgte Undervisningsministeriet 17 skoler med hovedsagelig tosprogede elever. Ingen skoler blev på baggrund heraf sat under yderligere tilsyn.

Tredje besøgsrunde foregik som opfølgning på initiativ 25 i "Regeringens vision og strategier for bedre integration". Besøgenes hovedformål var at vurdere, om skolerne efterlever lovgivningens krav om, at skolerne skal forberede eleverne til at leve i et samfund med frihed og folkestyre, samt at skolelederne behersker dansk i skrift og tale. Besøgene foregik i efteråret 2003 og foråret 2004.

I efteråret 2003 besøgte ministeriet 18 frie grundskoler med hovedsagligt tosprogede elever, og i foråret 2004 aflagde ministeriet besøg på 14 skoler med et andet undervisningssprog end dansk og/eller en særlig international profil, (i det følgende kaldet internationale skoler) 4 kristne friskoler samt 4 skoler, der bygger deres undervisning på L. Ron Hubbards studiemetode. Blandt andet besøgsrunden har ført til, at yderligere 4 frie grundskoler er sat under yderligere tilsyn, mens yderligere et antal skoler fortsat vil være genstand for ministeriets målrettede tilsynsindsats

	02	03	04	02	03	04	02	03	04	02	03	04
Gennemsnit	Da Sk	Da sk	Da Sk	Da mu	Da mu	Da mu	M sk	M Sk	M sk	M mu	M mu	M Mu
Internationale	8,0	8,5	8,5	8,5	8,9	8,8	8,2	8,4	8,5	8,7	8,9	8,6
Tosprogede	7,4	7,0	7,4	8,0	8,0	8,3	7,0	7,2	7,3	8,4	8,5	8,1
Kristne	9,0	7,8	8,4	8,0	8,5	7,6	---	7,8	7,4	---	8,3	7,9
L.R.Hobbbard	7,1	7,0	6,9	7,1	8,9	8,1	7,1	7,9	7,7	7,2	7,7	8,5
Folkeskoler	8,0	8,0	8,0	8,5	8,5	8,4	7,8	7,9	7,8	8,3	8,2	8,2
Frie grundsk.	8,1	8,2	8,2	8,6	8,7	8,7	8,0	8,2	8,2	8,5	8,5	8,4

De frie grundskoler, der har været omfattet af Undervisningsministeriets besøgsrunde i 2003 og 2004, har alle haft beskikket censur ved folkeskolens afgangsprøver i 2004.

1.2.3. Evaluering af dansk som andetsprog på frie grundskoler

Ministeriet har i 2004 gennemført en evaluering i dansk som andetsprog på de frie grundskoler.

med henblik på opfølgning på tidligere besøg, tilsyns-erklæring m.v.

1.2.2. Undersøgelsen af prøvekarakterer og beskikket censur

Som opfølgning på initiativ 25 i "Regeringens vision og strategi for en bedre integration" har ministeriet undersøgt karakterdata på alle de frie grundskoler, der blev besøgt i efteråret 2003 og foråret 2004.

Nedenstående skema viser gennemsnitskarakterer fra folkeskolens afgangsprøve i årene 2002, 2003 og 2004 for fagene dansk skriftlig, dansk mundtlig, matematik skriftlig og matematik mundtlig for de besøgte internationale skoler, frie grundskoler med hovedsaglig tosprogede elever, kristne friskoler og frie grundskoler, der underviser efter L. Ron Hubbards studiemetode. Frie grundskoler, der underviser efter L. Ron Hubbards studiemetode, er dog medtaget i kategorien internationale skoler, hvis undervisningssproget er et andet end dansk. Tabellen indeholder endvidere gennemsnit for alle folkeskoler og alle frie grundskoler. I gennemsnitsberegningerne er alene medtaget de skoler, hvor mindst 3 elever har aflagt folkeskolens afgangsprøve. Dette svarer til principperne for offentliggørelse af karaktergennemsnit på skolernes og ministeriets hjemmeside. Antallet af skoler, der indgår i beregningen af karaktergennemsnit inden for den enkelte gruppe, kan variere fra år til år afhængig af, om og hvor mange elever der går til prøv-

Evalueringen viser bl.a., at der sjældent er bevidsthed om faget dansk som andetsprog på skolerne. F.eks. underviser knap halvdelen af de frie grundskoler med tosprogede elever ikke de tosprogede elever i dansk som andetsprog. Evalueringen viser desuden, at der ikke sker en systematisk vurdering af tosprogede elevers behov for undervisning i dansk som andetsprog.

Evalueringen viser også, at de lærere, der underviser i dansk som andetsprog, ofte ikke har en formel

uddannelse, som er målrettet undervisningen af tosprogede elever.

Skolerne tillægger forældresamarbejdet stor værdi, men vurderer, at samarbejdet er vanskeligt og ressourcetrækkende på grund af sproglige og kulturelle barrierer.

Inddragelse af karakterdata for de tosprogede elever på de frie grundskoler viser, at de klarer sig dårligere end de danske elever ved folkeskolens afgangsprøve. De tosprogede elever klarer sig ikke markant dårligere, men der er dog et spring på cirka en halv karakter mellem tosprogede og tosprogede ved folkeskolens afgangsprøve i skriftlig og mundtlig dansk og skriftlig matematik på de frie grundskoler.

1.2.4. Undersøgelse af det eksterne, forældrevalgte tilsyn

Ved ændringen af loven i 2002 (lov nr. 413 af 6. juni 2002) blev det eksterne, forældrevalgte tilsyn styrket. Dette skete bl.a. på baggrund af en undersøgelse af det eksterne forældrevalgte tilsyn, foretaget omkring årsskiftet 2001/2002. I denne undersøgelse kom det bl.a. frem, at en del af de tilsynsførende førte deres tilsyn uden, eller ved kun i meget begrænset omfang, at overvære undervisningen. Undersøgelsen såede således tvivl om kvaliteten af det førte tilsyn, og ved lovændringen i 2002 blev der derfor bl.a. vedtaget en bestemmelse om omfanget af tilstedeværelsen på skolen i forbindelse med tilsynet, samt en bestemmelse om, at den tilsynsførendes tilsynserklæring skal være tilgængelig på skolens hjemmeside.

Siden lovændringen har der efter Undervisningsministeriets opfattelse i flere tilfælde været grundlag for tvivl om kvaliteten af det eksterne tilsyn. Dette kommer bl.a. til udtryk ved en stikprøvekontrol af de tilsynserklæringer, der er at finde på skolernes hjemmesider. Her fremgår det, at både det førte tilsyn og erklæringerne herom er meget varierende i omfang og indhold. Derfor vil der blive udarbejdet en standard for tilsynserklæringernes indhold og udformning.

Herudover har ministeriet i flere tilfælde måttet sætte skoler under yderligere tilsyn på trods af, at den eksterne tilsynsførende intet har haft at bemærke i sin seneste tilsynserklæring. Dette giver ministeriet anledning til at sikre, at den tilsynsførende har de fornødne kvalifikationer til at løse opgaven.

1.2.5. Resultater af Undervisningsministeriets målrettede tilsynsindsats

Blandt andet på baggrund af tilsynsbesøgene i 2000-2004 er i alt 10 skoler blevet sat under yderlige-

re tilsyn, fordi ministeriet har været i tvivl om, hvorvidt skolerne giver en undervisning, der står mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen. Indtil videre har 3 skoler fået frataget deres tilskud, 5 tilsyns-sager er verserende og 2 skoler er vurderet til at opfylde lovens krav. Et antal skoler vil fortsat være genstand for ministeriets målrettede tilsynsindsats med henblik på opfølgning på tidligere besøg, tilsynserklæringer m.v.

I forbindelse med tilsynsbesøgene har ministeriet ved flere lejligheder erfaret vanskeligheder i forhold til at vurdere, hvornår en skoles undervisning står mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen, og dermed oplevet et behov for en præcisering af, hvad det vil sige at give en sådan undervisning. Samtidig har udviklingen i folkeskolen med fokus på en større faglighed en afsmittende effekt på, hvad der kan kræves på en fri grundskole. Disse forhold tilsammen begrundet ønsket om at præcisere kravet om at stå mål med.

Den målrettede tilsynsindsats har ført til, at det forældrevalgte, eksterne tilsyn blev styrket ved lovændringen i 2002, og en fortsat tvivl om kvaliteten af dette tilsyn har medført forslag til en yderligere styrkelse og præcisering af tilsynet.

Resultaterne af evalueringen af dansk som andetsprog på de frie grundskoler viser, at kun knap halvdelen af de skoler, som har tosprogede elever, underviser eleverne i dansk som andetsprog. Evalueringen viser desuden, at der ikke sker en systematisk vurdering af de tosprogede elevers behov for dansk som andetsprog. Disse forhold sat overfor det faktum, at tosprogede elever klarer sig dårligere end danske elever ved folkeskolens afgangsprøve, giver ministeriet anledning til at formode, at der er behov for at øge opmærksomheden på undervisningen af tosprogede elever i de frie grundskoler.

1.3 Tidligere behandlinger af relevante bestemmelser

Med hensyn til tidligere behandlinger af relevante bestemmelser i lov om friskoler og private grundskoler henvises til: Folketingstidende 1990-91, 2. samling (L 192), Folketingets Forhandlinger spalte 5835, 5923, 7100, 7493, Tillæg A spalte 6101, Tillæg B spalte 1673, 1763. Folketingstidende 1997-98, 2. samling (L25), Folketingets Forhandlinger spalte 372, 1741, 2092, Tillæg A spalte 619, Tillæg B spalte 190. Folketingstidende 2001-02, 2. samling (L163), Folketingets Forhandlinger spalte 4330, 6707, 7040, Tillæg A spalte 4301, 4287, Tillæg B spalte 1118, Tillæg C spalte 483.

2. Lovforslagets indhold

2.1. Lovforslagets fem hovedelementer

Lovforslaget indeholder fem hovedelementer:

- 1) Krav til skolerne om at udarbejde slutmål, delmål og undervisningsplaner, at tilpasse undervisningen til den enkelte elev, at evaluere løbende og at kontakte elevernes hjem
- 2) Udvidelse af de frie grundskolers forpligtelse til at forberede eleverne til at leve i et samfund med frihed og folkestyre
- 3) Krav til tilsynet med de frie grundskoler, herunder at tilsynet med skolerne varetages af både forældrene, de forældrevalgte tilsynsførende og undervisningsministeren
- 4) Krav til danskundskaber hos skolens lærere, bestyrelsesmedlemmer og tilsynsførende
- 5) Lovfæstelse af skolernes grundlæggende frihed til at give en undervisning, der stemmer med skolens egen overbevisning, at tilrettelægge undervisningen i overensstemmelse med denne overbevisning samt at afgøre, hvilke børn den vil have som elever på skolen

Ad 1. Krav til de frie grundskolers undervisningsmål

Af den gældende lov fremgår alene, at skolernes undervisning generelt skal stå mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen.

Forslaget indebærer, at skolen udarbejder slutmål for de fagområder, som folkeskolens fagkreds naturligt kan opdeles i, samt for folkeskolens obligatoriske emner. Herudover udarbejder skolen undervisningsplaner, der som minimum skal angive, på hvilket klassetrin der arbejdes med de forskellige fag og fagområder samt fastsætter mål for undervisningen på bestemte tidspunkter i det samlede undervisningsforløb (delmål), herunder angivelse af progressionen hen imod slutmålene, samt hvorledes det samlede undervisningstilbud giver mulighed for alsidig personlig udvikling. Det fastsættes samtidig som et krav, at ikke alene undervisningen, jf. § 1, stk. 1, men også de slutmål og delmål, som skolen fastsætter for sin undervisning, skal stå mål med de slutmål og trinnål, der gælder for folkeskolens undervisning. Alternativt kan skolen benytte folkeskolens slutmål og trinnål (Fælles Mål).

I respekt for de frie grundskolers grundlæggende frihed til inden for rammerne af loven at give en undervisning, der stemmer med skolens overbevisning og at tilrettelægge undervisningen i overensstemmelse med denne overbevisning, er det med forslaget overladt til den enkelte skole at fastsætte egne slut- og

delmål for undervisningen. Dette indebærer, at slut- og delmål kan udformes, så de stemmer med skolens overbevisning og tilrettelæggelse af undervisningen, som den er beskrevet i skolens undervisningsplan. Der vil være de indholdsmæssige krav til de af skolen udarbejdede undervisningsplaner og slut- og delmål, at de i deres beskrivelse er konkrete og har en sådan detaljeringsgrad, at det er muligt at vurdere dem sammenholdt med de slut- og trinnål, der gælder for folkeskolens undervisning i de obligatoriske fag og emner. Det skal herunder være muligt at vurdere, om undervisningsplan og delmål er beskrevet på en sådan måde og med et sådant indhold, at det dokumenteres, at skolen med sin undervisning både agter at lede og vil kunne lede frem mod de af skolen fastsatte slutmål. Det skal endvidere være muligt at vurdere, om slutmålene hver for sig og samlet set står mål med de slutmål, der er fastsat for folkeskolens undervisning.

Undervisningsministeriet vil udarbejde en vejledning til skolerne om udarbejdelse af slutmål, delmål og undervisningsplaner.

Forslaget indeholder endvidere krav om, at skolen regelmæssigt underretter elever og forældre om elevens udbytte af skolegangen, at skolen foretager en løbende evaluering af den enkelte elevs udbytte af undervisningen, og at skolen regelmæssigt evaluerer den samlede undervisning samt udarbejder en plan for opfølgning af evalueringen..

Endelig indeholder forslaget krav om, at slutmål, delmål, undervisningsplaner, resultater af evalueringer og opfølgingsplaner skal være tilgængelige på skolens hjemmeside.

For skolen vil de nye krav betyde, at ledelse og lærere i højere grad får mulighed for at reflektere over praksis. Det vil gælde både i tilrettelæggelsen af undervisningen, i evalueringen af den samlede undervisning og i evalueringen af undervisningen af den enkelte elev.

Det vil samlet set give en øget bevidsthed om undervisningens faglige, pædagogiske og organisatoriske indhold.

Kravene betyder samtidig en præcisering af, hvad det vil sige, at undervisningen skal stå mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen. Således vil skolen selv i sin interne evaluering kunne vurdere, i hvilken udstrækning den lever op til de mål, som den selv har sat – og som skal stå mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen. Dette vil have betydning for og indflydelse på den videre planlægning af undervisningen, herunder valg af undervisningsfor-

mer- og metoder, undervisningsmaterialer og for samarbejdet om undervisningens tilrettelæggelse.

Forslaget berører ikke skolernes frihed til selv at vælge form eller metode, når det drejer sig om den løbende evaluering. Flere metoder er allerede i brug, fx iagttagelse, samtale, spørgeskema, test, logbog og portfolio. Som supplement og inspiration vil Undervisningsministeriet i denne forbindelse stille centralt udarbejdede vurderingsmaterialer til rådighed for skolerne. Der vil bl.a. blive tale om en læsetest i 2. klasse, en test i dansk i 4. klasse samt en matematiktest i 6. klasse.

For elever og forældre vil de nye krav til undervisningsplaner, slut- og delmål betyde mulighed for en større indsigt i indholdet og kvaliteten af den undervisning, der finder sted på skolen. Det vil gælde både ved tilgængeligheden af skolens overvejelser om og planer for undervisningen og den løbende kontakt mellem skole, elev og forældre om elevens udbytte af skolegangen.

Resultaterne af den løbende interne evaluering skal dels tjene som grundlag for skolens tilpasning af undervisningen til den enkelte elev, dels bruges til at underrette elever og forældre om elevens udbytte af undervisningen. Dialogen med forældrene vil således kunne indeholde en mere præcis angivelse af elevens standpunkt samt en afdækning af behovet for en eventuel støtte fra skolens og/eller hjemmets side inden for nærmere definerede fagområder. Herunder vil dette kvalificere forældrenes løbende tilsyn med undervisningen.

Undervisningsministeriet har i 2004 gennemført en evaluering i dansk som andetsprog i de frie grundskoler. Evalueringen viser bl.a., at der ikke sker en systematisk vurdering af tosprogede elevers behov for undervisning i dansk som andetsprog. Disse behov vil være lettere at identificere vha. løbende evalueringer. Rapporten kan ses på Undervisningsministeriets hjemmeside på internettet, www.uvm.dk.

I forhold til formidlingen af evalueringen ligger der her en mulighed for skolerne til at styrke både den interne dialog omkring eleverne og dialogen mellem elever/forældre og skole. Det vil være hensigtsmæssigt i videst mulig omfang at lade eleven medvirke aktivt i denne proces og i formidlingen af evalueringen. Dialogen vil kunne medvirke til, at der kan ske en mere præcis afdækning af et evt. behov for støtte fra skolens og/eller hjemmets side inden for nærmere definerede fagområder.

For offentligheden – inkl. det forældrevalgte eksterne tilsyn og ministeriets tilsyn – vil de nye krav give

bedre grundlag for at vurdere, om skolens undervisning står mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen. Skolens slutmål, delmål og undervisningsplaner er konkrete materialer, der sammen med en vurdering af praksis i undervisningen vil indgå i den samlede vurdering af, hvorvidt undervisningen lever op til lovens krav. F.eks. vil den tilsynserklæring, som den tilsynsførende skal udarbejde én gang årligt, skulle indeholde vurderinger om skolens undervisning sat op i mod skolens egne formulerede mål og planer eller alternativt folkeskolens Fælles Mål.

Det er Undervisningsministeriets erfaring, at elever med særlige behov ikke altid får tilbudt den støtte, som de har behov for. Det drejer sig både om elever med generelle eller specifikke indlæringsvanskeligheder og om elever, som på grund af utilstrækkelige danskfærdigheder ikke får det fulde udbytte af undervisningen.

Efter regeringens opfattelse vil de ovennævnte præciseringer samlet set medføre en større sikkerhed for, at skolens undervisning lever op til lovens krav. Samtidig vil det øge skolens retssikkerhed i tilfælde af, at der opstår tvivl om, hvorvidt undervisningen står mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen.

Forslaget ændrer ikke ved skolernes frihed til selv at tilrettelægge og organisere undervisningen ud fra eget idégrundlag og pædagogiske principper. Forslaget stiller imidlertid krav om, at den enkelte skole systematisk arbejder med og reflekterer over sin måde at tilrettelægge undervisningen på, baggrunden herfor, samt om indsatsen fører hen imod de krav, som loven stiller.

Der vil i forbindelse med en kommende ændring af lov om frie kostskoler blive søgt indført tilsvarende bestemmelser for så vidt angår de kurser på efterskoler, hvor eleverne opfylder deres undervisningspligt.

Ad 2. Udvidelse af de frie grundskolers forpligtelse til at forberede eleverne til at leve i et samfund med frihed og folkestyre

Der blev ved lov nr. 413 af 6. juni 2002 indsat et krav i loven om, at de frie grundskoler – ud over at give en undervisning, der står mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen – også skal forberede eleverne til at leve i et samfund med frihed og folkestyre. I forbindelse med Folketingets behandling af det lovforslag, som lå til grund for denne lovændring (Lovforslag nr. L 163, fremsat den 13. marts 2002), fik den forslåede bestemmelse, som indeholdt en direkte henvisning til Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (EMRK), den gældende enklere affattelse, idet henvisningen til EMRK udgik. Dette ske-

te ifølge bemærkningerne til det tilgrundliggende ændringsforslag for at koncentrere bestemmelsen om det centrale i kravet til undervisningen om at forberede eleverne til at leve i et samfund med frihed og folkestyre. Det fremgår af bemærkningerne til det nævnte ændringsforslag bl.a., at den ændrede formulering indeholder de samme overordnede krav til undervisningen som de i lovforslag nr. L 163 foreslåede. Dette er i de nævnte bemærkninger begrundet med, at forberedelsen af eleverne vil skulle ske på grundlag af de grundlæggende frihedsrettigheder og menneskerettigheder, da disse rettigheder er en væsentlig del af det danske samfunds karakter.

Selv om der derfor på baggrund af bemærkningerne til det forslag, som ligger til grund for den gældende bestemmelse, juridisk ikke kan være tvivl om, at bestemmelsen allerede indebærer et krav til skolerne om "at udvikle og styrke elevernes kendskab til og respekt for menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder, herunder ligestilling mellem kønnene", vil det efter regeringens opfattelse, ikke mindst af integrationspolitiske grunde, være mest hensigtsmæssigt at indføje dette krav i bestemmelse, således at kravet fremgår eksplicit heraf.

For at sikre at fundamentalistiske eller ekstremistiske handlinger, der begrundes i religiøse hensyn m.v., men som alvorligt strider mod menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder, herunder ligestillingen mellem kønnene, ikke kan finde sted på eller fra en fri grundskole, selvom en sådan adfærd ikke har direkte forbindelse med undervisningen af eleverne, finder regeringen, at kravet endvidere bør udvides til at omfatte skolernes hele virke.

Det foreslåede udvidede krav til skolernes forpligtelse til at forberede eleverne til at leve i et samfund med frihed og folkestyre, vil som afledt konsekvens kunne indebære, at en skoles bestyrelse til skolens lærere og andre ansatte ligeledes må skulle skærpe skolens krav, herunder det til enhver tid på skolen gældende dekorumkrav, for at sikre, at skolen også altid vil kunne leve op til lovens krav på dette punkt.

Den Europæiske Menneskerettigheds Domstol har i en række sager fastslået, at EMRK ikke beskytter ytringer, tanker, ideer og handlinger m.v., der er i modstrid med konventionen. Konventionen beskytter således kun foreninger, ytringer, forsamlinger m.v., som respekterer demokratiet samt lighed mellem kønnene. Den foreslåede ændring er i overensstemmelse med konventionen.

Ad 3. Krav til tilsynet med de frie grundskoler

Med forslaget om, at skolerne skal udfærdige skriftlige undervisningsplaner til offentliggørelse på skolens hjemmeside, og at skolerne skal foretage løbende evaluering af bl.a. elevernes udbytte af undervisningen, sættes der – både for ledere, lærere, elever, forældre og de tilsynsførende – øget fokus på muligheden for at reflektere mere over det arbejde, der til dagligt udføres på skolerne.

Blandt andet på baggrund heraf stilles der forslag om, at den eller de tilsynsførende til stadighed har sådanne faglige og pædagogiske forudsætninger, at de i stand til at kunne varetage tilsynet. Der stilles ikke krav til de tilsynsførendes uddannelsesmæssige baggrund.

Der er mange måder at udføre tilsynet på, og der er mange forskellige elementer, der kan inddrages i tilsynet. Skriftlige undervisningsplaner og gennemførelse af evalueringer giver den eller de tilsynsførende nyt materiale at forholde sig til i forbindelse med tilsynsarbejdet. Inddragelse af materialet kræver imidlertid, at den tilsynsførende er i stand til at forholde sig til, om planerne sandsynliggør, at undervisningen vil stå mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen, og hvorledes den faktisk gennemførte undervisning er i forhold til den planlagte undervisning. Dette er i sig selv en væsentlig pædagogisk og faglig udfordring for den enkelte tilsynsførende.

Den tilsynsførende skal ifølge gældende lovs § 9, stk. 6, indsende en begrundet indberetning til Undervisningsministeriet, hvis ikke skolen, efter at have fået tid til at bringe forholdene i orden, overholder kravene i den gældende lovs § 1, stk. 1. Undervisningsministeriet har kun i enkelte tilfælde modtaget en sådan begrundet indberetning til trods for, at ministeriet inden for de sidste 4 år har sat 10 skoler under yderligere tilsyn. I mange af disse tilfælde har den eksterne tilsynsførende endog intet haft at bemærke i sin seneste tilsynserklæring.

Desuden har en stikprøveundersøgelse af tilsynserklæringer vist, at udformning og kvalitet er meget svingende. Dette kan skyldes, at de tilsynsførende er i tvivl om, hvilken form en tilsynserklæring skal have. Der vil derfor blive udsendt retningslinjer for formen for udarbejdelsen af tilsynserklæringerne. Der er også grund til bekymring om, hvorvidt kvaliteten af det udførte tilsyn er på højde med det forventede. Forslaget om, at den tilsynsførende skal have faglige og pædagogiske forudsætninger skal også ses på baggrund heraf.

Alle tilsynsførende vil blive tilbudt kurser om tilsynsarbejdet, som Undervisningsministeriet vil planlægge og afholde i samarbejde med de frie grundskolers skoleforeninger.

Efter forslaget stilles der krav om, at den eller de tilsynsførende ikke må være ansat eller bestyrelsesmedlem på en anden fri grundskole, hvis skolens ansatte eller bestyrelsesmedlemmer fører tilsyn med denne anden fri grundskole. Ved forbud mod en sådan udveksling kan det undgås, at der opstår tvivl om, hvorvidt den tilsynsførende forholder sig objektivt og uafhængigt til tilsynsopgaven.

Se endvidere pkt. 2.2. om undervisningsministerens tilsyn.

Ad 4. Krav til danskundskaber hos skolens lærere, bestyrelsesmedlemmer og tilsynsførende

Efter forslaget skal skolernes lærere, bestyrelsesmedlemmer og tilsynsførende beherske dansk i skrift og tale. Det gælder dog ikke for bestyrelsesmedlemmer og tilsynsførende ved de tyske mindretalsskoler eller ved skoler, der har fået godkendt et andet undervisningssprog end dansk.

Samme krav blev ved lovændringen i 2002 (Lov nr. 413 af 6. juni 2002) indført for skolelederen. Disse forslag skal sikre, at de personer, der har undervisningsmæssige, styrelsesmæssige eller tilsynsmæssige forpligtelser, ikke forhindres i udførelsen af deres opgaver af sproglige barrierer.

Ad 5. Lovfæstelse af skolernes grundlæggende friheder

De frie grundskoler er historisk helt grundlæggende karakteriseret ved, at de inden for lovens rammer har frihed til at give og tilrettelægge en undervisning, der stemmer med skolens egen overbevisning, uanset om denne overbevisning er af kulturel, religiøs, politisk eller anden karakter. Det samme gælder skolernes ret til selv at afgøre, hvilke elever de vil have. Herved har dansk grundskolekultur sikret et væsentligt frirum til forældrene til at have eller selv skabe sig et alternativ til den offentlige folkeskole. Dette princip om skolefrihed, som blev grundlovsfæstet i 1915, har fundet udtryk i Grundlovens § 76. Skolefriheden modsvares af den grundlæggende pligt for skolerne til at sikre, at undervisningen skal stå mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen. Regeringen finder derfor, at der bør ske en lovfastelse af skolernes grundlæggende friheder for derved at sikre, at den væsentlige balance mellem på den ene side skolernes grundlæggende friheder og på den anden side skolernes pligter fremgår af loven. En lovfastelse af skolernes grundlæggende frihed vil naturligvis ikke kunne begrunde,

at skolerne kan unddrage sig opfyldelsen af deres forpligtelser efter lovgivningen, herunder særligt pligten til at sikre, at skolernes undervisning står mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen, og pligten til at forberede eleverne til at leve i et samfund med frihed og folkestyre.

2.2. Tilsynet med undervisningen

Lovforslaget indeholder tillige forslag om præcisering af bestemmelserne i loven om tilsynet med undervisningen, særligt med henblik på at sikre, at det klart fremgår af loven, at tilsynet med undervisningen varetages af både forældrene, herunder af den eller de tilsynsførende, som forældrene skal vælge, og af Undervisningsministeriet.

Ministeriets tilsyn med undervisningen vil almindeligvis have en overordnet, overvågende karakter på grundlag af en række objektive indikatorer, f.eks. elevernes karakterer ved de afsluttende prøver. Tilsynet vil i tilfælde, hvor der konkret kan være tvivl om, hvorvidt en eller flere skoler opfylder lovens krav til undervisningen, kunne antage en mere målrettet karakter med henblik på at tage stilling til, om et yderligere tilsyn skal iværksættes. Intensiteten af ministeriets tilsyn afstemmes således konkret efter tilsynsbehovet i forhold til de enkelte skoler ud fra udgangspunktet med det overordnede, overvågende tilsyn.

Af lovens gældende bestemmelse i § 9 fremgår, at tilsynet med undervisningen i de frie grundskoler omfatter følgende tre tilsynsformer:

- 1) Tilsynet med en fri grundskoles almindelige virksomhed, herunder med, at skolen giver en undervisning, der står mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen, påhviler forældrene til børn i skolen (forældrekredsen).
- 2) Forældrekredsen enten vælger for højst 4 år en person til at føre tilsyn med elevernes standpunkt i dansk, regning/matematik og engelsk eller anmoder kommunalbestyrelsen i skolekommunen om at varetage dette tilsyn (det eksterne tilsyn).
- 3) Undervisningsministeren kan i særlige tilfælde træffe beslutning om yderligere tilsyn med en skole.

Herudover kan Undervisningsministeriet som nævnt føre et såkaldt målrettet tilsyn.

Det målrettede tilsyn er en del af udmøntningen af ministeriets overordnede sektortilsyn. Beslutningen om et målrettet tilsyn træffes på baggrund af et ønske om at sikre sig, at en eller flere skoler lever op til kravene i lovens § 1, stk. 1, eller på grund af et ønske om at sikre sig, at en eller flere skoler opfylder lovens øvrige bestemmelser.

Et målrettet tilsyn kan udmøntes på forskellig vis. Ministeriet kan udbede sig forklaringer eller redegørelser fra skolen, udbede sig forskelligt materiale fra skolen, indhente oplysninger eller erklæringer fra ministeriets eller skolens samarbejdsparter, beskikke censur ved de mundtlige prøver og iværksætte andre foranstaltninger.

Det indgår i den målrettede tilsynsindsats, at ministeriet besøger en eller flere skoler. Et sådant tilsynsbesøg kan foregå både anmeldt og uanmeldt og kan strække sig over en hel eller flere dage. Tilsynsbesøgene kan indeholde observationer i klasserne i en hel lektions længde, og ministeriet kan, hvis skolen giver sit samtykke gennemføre test i udvalgte fag og på udvalgte klassetrin. Ved brug af test ved skoler med egne delmål, som står mål med folkeskolens trinnål, vil der blive taget udgangspunkt i skolens delmål.

Hvis en skole ikke ønsker at give sit samtykke til gennemførelse af test, vil dette forhold blandt flere indgå i en samlet vurdering af, om et yderligere tilsyn skal iværksættes.

2.3. Fripladstilskud til skolefritidsordning

Efter lovforslaget yder staten tilskud til nedbringelse af forældrebetalingen for skolefritidsordninger inden for bevillinger, der fastsættes på de årlige finanslove. Tilskuddet fastsættes under hensyn til elevernes og forældrenes økonomiske forhold og til, hvorvidt bopælskommunen yder tilskud til forældrebetalingen.

3. Økonomiske og administrative konsekvenser for stat, kommuner og amtskommuner

Lovforslaget har ingen økonomiske og administrative konsekvenser for stat, kommuner og amtskommuner. Der afsættes 5,0 mio. kr. til tilskud til nedbringelse af forældrebetalingen for skolefritidsordninger i 2005. Finansieringen sker inden for Undervisningsministeriets egen ramme.

4. Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet

Lovforslaget har ingen økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet.

5. Miljømæssige konsekvenser

Lovforslaget har ingen miljømæssige konsekvenser.

6. Forholdet til EU-retten

Forslagene om at bestyrelsesmedlemmer, lærere og forældrevalgte tilsynsførende skal beherske dansk i skrift og tale er i overensstemmelse med EU-retten, jf. art. 3 i Rådets forordning af 15. oktober 1968 om arbejdskraftens frie bevægelighed inden for Fællesskabet (1612/68), som senest ændret ved Rfo 2434/92, hvorefter en medlemsstat kan stille krav om nødvendige sprogkundskaber, der kræves af hensyn til den tilbudte stillings særlige karakter. Lovforslagets sprogkrav er nødvendigt, idet det må anses for usandsynligt, at de pågældende vil kunne udøve deres opgaver uden at kunne forstå, hvad de går ud på, herunder at kunne kommunikere ubesværet med skolens dansk-talende leder og lærere. For så vidt angår lærerne er kravet væsentligt af hensyn til deres mulighed for at kunne stimulere eleverne sprogligt. Lærerne skal ligeledes være i stand til at kunne skrive et forståeligt dansk i elevernes kontaktbøger af hensyn til kommunikationen mellem hjem og skole.

7. Høring

Et lovudkast har inden fremsættelsen været sendt til høring hos følgende: Frie Grundskolers Fællesråd, Dansk Friskoleforening, Frie Grundskolers Lærerforening, Foreningen af Frie Ungdoms- og Efterskoler, Foreningen af Husholdningsskoler og Håndarbejds-skoler, Efterskolernes Lærerforening, Rigsrevisionen, KL, Københavns Kommune og Frederiksberg Kommune.

Lovudkastet har endvidere været offentliggjort på Undervisningsministeriets hjemmeside.

8. Vurdering af konsekvenser af lovforslaget

	Positive konsekvenser/mindreudgifter (hvis ja, angiv omfang)	Negative konsekvenser/merudgifter (hvis ja, angiv omfang)
Økonomiske konsekvenser for stat, kommuner og amtskommuner	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for stat, kommuner og amtskommuner	Ingen	Ingen
Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Ingen
Miljømæssige konsekvenser	Ingen	Ingen
Forholdet til EU-retten	Lovforslaget er i overensstemmelse med EU-retten, se ovenfor om forholdet til EU-retten.	

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Til § 1

Til nr. 1

Efter lovforslaget præciseres, at en fri grundskole indenfor rammerne af loven og lovgivningen i øvrigt kan give undervisning, der stemmer med skolens egen overbevisning og frit kan afgøre, hvilke elever den vil have på skolen. Bestemmelsen, hvormed det tilsigtes at lovfæste den grundlæggende frihed, som skoler efter den gældende lov er forudsat at have, skal sikre, at hensynet til skolernes grundlæggende frihed fortsat indgår med stor vægt i tilsynet med lovens overholdelse.

Med formuleringen om, at skolernes grundlæggende frihed afgrænses af "rammerne af denne lov", fastslås det samtidigt, at skolerne i udøvelsen af deres frihedsrettigheder ikke kan unddrage sig opfyldelsen af de forpligtelser, som påhviler skolerne efter friskoleloven. Dette gælder, uanset at en skole måtte begrunde en handling eller undladelse, som anses for at være i strid med en eller flere bestemmelser i friskoleloven med, at det vil være uforeneligt med skolens egen overbevisning at overholde den pågældende lovbestemmelse. En skole vil således for eksempel ikke kunne undlade at opfylde forpligtelsen efter lovens § 1, stk. 1, der efter forslaget bliver § 1, stk. 2, til at undervise om fx udviklingslæren og den humane biologi, eller at give eleverne seksualundervisning, eller undlade at give en undervisning herom, som står mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskole, med den begrundelse, at dette vil være i strid med skolens egen religiøse overbevisning. Tilsvarende vil det være en forudsætning, at en skole, der er funderet på et ate-

istisk livssyn, underviser om forskellige religiøse skabelsberetninger.

De frie grundskoler er omfattet af lov om etnisk ligebehandling og lov om inkorporering af Den Europæiske Menneskerettighedskonvention. Skolerne må således ikke forskelsbehandle på grund af race eller etnisk oprindelse, herunder i forbindelse med beslutninger om, hvem de vil have som elever. I øvrigt henvises til bemærkningerne til forslag nr. 3 nedenfor.

Til nr. 2

Forslaget er en sproglig konsekvens af forslaget under nr. 1.

Til nr. 3

Bestemmelsen præciseres med tilføjelsen "efter deres formål og i hele deres virke" den gældende bestemmelse, herunder at kravet om at forberede eleverne til at leve i et samfund med frihed og folkestyre omfatter hele skolens virksomhed, herunder eventuel modersmålsundervisning og sprogstimulering. Kravet vil således også omfatte skolens praksis med hensyn til optagelse af elever og skolens ansættelse og afskedigelse af personale, herunder personalepolitik, hvis denne praksis kommer til udtryk over for eleverne på en sådan måde, at skolen herved ikke vil kunne leve op til kravet i bestemmelsen. Det vil som følge heraf være i strid med bestemmelsen, hvis skolen i sin optagelsespraksis udøver diskrimination på baggrund af køn eller etnisk oprindelse. Bestemmelsen vil derimod ikke afskære skoler, der bygger på en bestemt religiøs overbevisning, fra kun at have elever med den samme religiøse overbevisning som skolen eller kun at have elever, hvis forældre har den samme overbevisning som skolen.

Det vil efter forslaget endvidere blive udtrykkeligt fastslået i bestemmelsen, at de frie grundskoler er forpligtede til at undervise eleverne på en sådan måde, at eleverne vil kunne lære og bl.a. derigennem kunne komme til at respektere, at det danske samfund bygger på en række grundlæggende menneske- og frihedsrettigheder, herunder forbud mod diskrimination, hvad enten det drejer sig om køn, race eller religion m.v. Dette er i bestemmelsen særligt fremhævet for så vidt angår ligestillingen mellem kønnene. Skolerne må derfor ikke foretage handlinger eller undladelser, som krænker kravet om, at skolerne skal udvikle og styrke elevernes kendskab til og respekt for f.eks. ligestillingen mellem kønnene. Det vil derfor være uforeneligt med den præciserede bestemmelse for en skole at bygge på en grundholdning om, at manden er kvinden overlegen. Det gælder uanset, om skolen i sin undervisning samtidigt sikrer, at eleverne får kendskab til de principper for ligestilling mellem kønnene, som samfundet i øvrigt bygger på med henblik på, at eleverne vil kunne komme til at respektere dette. Tilsvarende gælder, hvis en skole bygger på en holdning om, at et eller flere af principperne for det danske folkestyre er forkerte, eller at der ikke skal være religionsfrihed i Danmark eller andre lande. Forslaget indebærer, at en skole, der bygger på en grundholdning eller overbevisning, som efter sit indhold er uforeneligt med kravet om at forberede eleverne til at leve i et samfund med frihed og folkestyre og med respekt af de grundlæggende friheds- og menneskerettigheder, herunder ligestillingen mellem kønnene, reelt ikke vil kunne opfylde dette helt grundlæggende krav. Forældre, der uanset dette måtte ønske at give deres børn en undervisning, som bygger på en sådan grundholdning eller overbevisning, vil herefter være henvist til for egen regning at sørge herfor efter reglerne om hjemmeundervisning. Det vil dog også for sådan undervisning være et krav, at undervisningen skal stå mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen.

Til nr. 4

Til § 1 a, stk. 1

Efter forslaget skal skolerne selv fastsætte slutmål for de fagområder, som folkeskolens obligatoriske fag og emner naturligt kan opdeles i.

Der er i loven ikke noget krav om, at folkeskolens obligatoriske fag og emner direkte skal kunne identificeres på skolens skema ved navns nævnelse. Fagene og emnerne kan f.eks. indgå i tværfaglige undervisningsforløb, projektorienteret undervisning mv. Derfor er der med forslaget ikke fastsat krav om, at sko-

lerne skal udarbejde særskilte slutmål for hvert enkelt fag eller emne, der er obligatorisk i folkeskolen.

Slutmålene er skolens undervisningsmæssige pejlemærker. Uanset hvordan skolen tilrettelægger sin undervisning, skal den formulere, hvilke kundskaber og færdigheder skolens undervisning leder eleverne frem mod inden for det enkelte fag/fagområde eller emne.

Som minimum skal skolen fastsætte slutmål for de fagområder, som folkeskolens fagkreds naturligt kan opdeles i. Det drejer sig om de humanistiske fag, naturfag og de praktiske/musiske fag. Skolen kan også vælge at fastsætte slutmål for de enkelte fag, som den underviser i, eller for flere fag under ét, hvis skolen har tilrettelagt tværfaglig undervisning. For at skolens undervisning står mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen, vil det være en forudsætning, at de slutmål, skolen fastsætter for sin undervisning, som minimum står mål med de slutmål, der gælder for folkeskolens obligatoriske fag og emner. Det skal herunder være muligt i tilsynet at vurdere, om slutmålene er beskrevet på en sådan måde og med et sådant indhold, at det sandsynliggøres, at de står mål med de slutmål, der er fastsat for folkeskolens undervisning. Hvis de slutmål og delmål, skolen har udarbejdet for sin undervisning, ikke lader sig vurdere eller vurderes ikke at stå mål med de slutmål og trinnål, der gælder for folkeskolen, er det folkeskolens Fælles Mål, der gælder for skolens undervisning. Der henvises nærmere herom til bemærkningerne til § 1 a, stk. 3.

Til § 1 a, stk. 2

Ifølge forslaget skal skolerne udarbejde undervisningsplaner. Hvor et slutmål er skolens undervisningsmæssige pejlemærke, er en undervisningsplan skolens beskrivelse af, hvordan slutmålene nås – herunder angivelse af undervisningens progression hen imod slutmålene. Herudover skal undervisningsplanerne indeholde en beskrivelse af bl.a., hvad der arbejdes med på de enkelte klasse- eller alderstrin, samt hvilke arbejdsmetoder, der anvendes, hvilke undervisningsmaterialer, der benyttes.

Skolen skal som minimum udarbejde en undervisningsplan for hvert fag/fagområde eller emne, som skolen har fastsat slutmål for. Men skolen kan også udarbejde undervisningsplaner for flere fag/fagområder eller emner hver for sig, uanset at slutmålene eksempelvis måtte være fastsat for et af de fagområder, som folkeskolens fag naturligt kan opdeles i.

Undervisningsplanen skal angive, på hvilket klasse- eller alderstrin der arbejdes med de forskellige fag/fagområder og emner.

I undervisningsplanen fastsættes ligeledes mål for undervisningen på bestemte tidspunkter i undervisningsforløbet (delmål) for de enkelte fag/fagområder og emner. Fastsættelsen af tidspunkterne for delmålene kan variere fra fag til fag, men for alle fag/fagområder og obligatoriske emner vil gælde, at der flere gange i undervisningsforløbet skal være formuleret delmål. Delmålene skal indeholde en beskrivelse af, hvilke kundskaber og færdigheder skolens undervisning leder eleverne frem mod inden for det enkelte fag/fagområde eller emne på det tidspunkt, som delmålet er fastsat for.

Det skal herunder være muligt at vurdere, om undervisningsplan og delmål er beskrevet på en sådan måde og med et sådant indhold, at det dokumenteres, at skolen med sin undervisning både agter at lede og vil kunne lede frem mod de af skolen fastsatte slutmål. Det skal endvidere være muligt at vurdere, om slutmålene hver for sig og samlet set står mål med de slutmål, der er fastsat for folkeskolens undervisning.

Kravene til, hvilke af folkeskolens fag og emner en fri grundskoles undervisning skal omfatte, er uændret.

Som et led i udarbejdelsen af undervisningsplanen skal skolen beskrive, hvorledes det samlede undervisningstilbud giver mulighed for elevens alsidige personlige udvikling. Det indebærer, at skolen skal tilgode alle sider af elevens udvikling, herunder den åndelige, intellektuelle, musiske, fysiske og sociale.

Undervisningsministeriet vil udarbejde en vejledning til skolerne om udarbejdelse af slutmål, delmål og undervisningsplaner.

Til § 1 a, stk. 3

De af skolen udarbejdede slutmål og delmål skal stå mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen. For ved tilsynet at kunne vurdere, om det er tilfældet, kræver det, at slutmål og delmål skal være beskrevet så konkret som muligt og have en sådan detaljeringsgrad, at det er muligt at vurdere dem sammenholdt med de slutmål og trinnmål, der gælder for folkeskolens undervisning i de obligatoriske fag og emner.

Hvis skolens beskrivelse af slut- og delmål ikke kan danne grundlag for en vurdering, eller hvis det vurderes, at skolens slutmål og delmål ikke står mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen, gælder de slutmål og trinnmål (Fælles Mål), der er fastsat for undervisningen i folkeskolen. Dette gælder selvom skolen ikke har tilrettelagt sin undervisning efter Fælles Mål og med opdeling i de fag og emner, der er obligatoriske for folkeskolen, og skolens undervisning vil ligeledes blive bedømt med udgangspunkt i folkeskolens Fælles Mål.

Vælger skolen, at den ikke selv vil fastsætte slutmål og delmål, gælder ligeledes de slutmål og trinnmål (Fælles Mål), der er fastsat for undervisningen i folkeskolen.

Ministeriet vil i sit tilsyn kunne træffe afgørelse om, at folkeskolens slut- og trinnmål gælder for en fri grundskole. En sådan afgørelse vil herefter gælde for skolen, indtil skolen måtte have fastsat slut- og delmål, som står mål med folkeskolens slut- og trinnmål, og ministeriet har truffet afgørelse om, at dette er tilfældet.

Til § 1 b, stk. 1 og 2

Forslaget om, at skolerne regelmæssigt skal underrette eleverne og forældrene om sit syn på elevernes udbytte af skolegangen, indebærer, at der løbende og som en integreret del af undervisningen skal foretages en alsidig evaluering af den enkelte elevs udbytte af undervisningen på alle klassetrin.

Denne evaluering ligger ud over den evaluering, som kommer til udtryk i standpunktskarakterer og eventuelle prøvekarakterer i de ældste klasser.

Formålet med en sådan evaluering er at informere elever, forældre og lærere om, i hvilket omfang undervisningen har givet det forventede resultat. Der vil herved blive sat fokus på, om undervisningen har haft en tilstrækkelig differentieringsgrad, således at den opfylder den enkelte elevs behov og på vejledning af den enkelte elev.

Skolerne bestemmer selv, hvilke evalueringsformer der vil være hensigtsmæssige i forhold til fag, undervisningens tilrettelæggelse, klassetrin mv. Evaluering kan gennemføres på forskellige måder. Mange skoler har allerede lang tids erfaring med flere former og metoder, f.eks. test/prøver, iagttagelse, samtale spørgeskema, logbog og portfolio.

Som supplement og inspiration vil Undervisningsministeriet i denne forbindelse stille centralt udarbejdede vurderingsmaterialer til rådighed for skolerne. Der vil umiddelbart blive tale om en læsetest i 2. klasse, en test i dansk i 4. klasse og en matematiktest i 6. klasse. Disse test kan evt. suppleres med test i andre fag.

Til § 1 b, stk. 3

Forslaget indebærer, at skolerne regelmæssigt skal foretage en evaluering af skolens samlede undervisning og udarbejde en plan for opfølgningen på evalueringen. Forslaget skal ses i sammenhæng både med bestemmelsen om den løbende evaluering af elevernes udbytte af undervisningen, og med bestemmelsen om, at skolens undervisning skal stå mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen. En sådan eva-

luering af skolens samlede undervisning vil skulle være med til at tydeliggøre og sikre, at undervisningen i de enkelte fag og fagområder på de forskellige klasse- eller alderstrin udgør den ønskede sammenhæng for eleverne på det enkelte klasse- eller alderstrin og for udviklingen i fagenes indhold op igennem skoleforløbet.

Skolen fastsætter selv evalueringsform og -metode. Formen og metoden kan skifte fra gang til gang. Herudover skal skolen udarbejde en plan for opfølgning på evalueringen. Skolen fastsætter selv formen på opfølgningsplanen.

Evalueringen bør, hver gang den afholdes, mindst forholde sig til, hvorvidt skolens undervisning lever op til indholdet i de undervisningsplaner, som skolen selv har udarbejdet, samt inddrage opfølgningen af den foregående evaluering.

Evalueringen skal efter forslaget foretages regelmæssigt. Deri ligger dels en vis frihed for den enkelte skole til selv at afgøre, hvor lang tid der skal være mellem de enkelte evalueringer, dels et krav om, at evalueringerne skal foretages med sådanne passende tidsintervaller, at evalueringerne er relevante i forhold til hinanden, samt at skolen til enhver tid har fastsat tidspunkter for den kommende evaluering. Skolen bør på hjemmesiden oplyse, hvornår næste evaluering foretages.

Til § 1 c

Forslaget om, at undervisningsplaner, slutmål og delmål samt resultatet af evaluering og opfølgingsplan skal offentliggøres på skolens hjemmeside på internettet, giver en generel åbenhed over for offentligheden, herunder forældrene, der herved får indsigt i skolens virksomhed, og som også vil fremme forældrenes mulighed for at føre tilsyn med skolens undervisning og virksomhed i øvrigt. Bestemmelsen vil endvidere bestyrke ministeriets grundlag for at varetage sin tilsynsopgave.

Til nr. 5

Efter forslaget skal bestyrelsesmedlemmer beherske dansk i skrift og tale. Bestyrelsen har den overordnede ledelse af skolen og er ansvarlig over for skolens drift over for undervisningsministeren. Bestyrelsesmedlemmerne skal sammen med skolelederen fastlægge skolens overordnede retningslinier for undervisningen, mål m.v., og hvor et væsentligt krav til undervisningen er, at den skal forberede eleverne til at leve i et samfund med frihed og folkestyre som det danske. Det må derfor anses for sagligt at lægge vægt på, at ethvert bestyrelsesmedlem kan beherske dansk i skrift

og tale. Efter gældende regler skal bestyrelsesmedlemmerne bl.a. underskrive skolens årsregnskab. Det må derfor ligeledes kunne kræves, at de enkelte medlemmer kan forstå, hvad de skriver under på.

Til nr. 6

Efter forslaget skal forvaltningslovens kapitel 2 om inhabilitet og kapitels 8 om tavshedspligt m.v. gælde for de forældrevalgte tilsynsførende ved de frie grundskoler. Dette er allerede gældende for bestyrelsesmedlemmer, ledere og andre ansatte ved skolen.

De tilsynsførende kan i forbindelse med deres tilsynsarbejde få oplysninger om elever, som leder og andre ansatte ikke må videregive på grund af tavshedspligten. Det er derfor konsekvent, at tavshedspligten også skal gælde for de tilsynsførende. Der henvises i øvrigt til bemærkninger til nr. 9.

Til nr. 7

Efter forslaget skal lærerne beherske dansk i skrift og tale. Dette svarer til det eksisterende krav til skolelederen. Det er afgørende for samarbejdet om tilrettelæggelsen og planlægningen af undervisningen, at alle skolens lærere, herunder deltidsansatte og vikarer, kan dansk i en sådan grad, at de kan kommunikere med hinanden, skolelederen og elever/forældre, der kun taler dansk. Sprogkravet til lærerne skal også ses på baggrund af, at de skal være i stand til at undervise tosprogede elever i og på dansk, således at eleverne vil være i stand til at kunne integreres i det danske samfund. Sprogkravet til lærerne er også væsentligt af hensyn til deres mulighed for at kunne stimulere eleverne sprogligt. Lærere, der underviser i sprogfagene, skal være i stand til at forklare på dansk, hvis der er noget, eleverne ikke forstår. Lærerne skal ligeledes være i stand til at kunne skrive et forståeligt dansk i elevernes kontaktbøger af hensyn til kommunikationen mellem hjem og skole. Undervisningssproget på de frie grundskoler er dansk, bortset fra de tyske mindretalsskoler og de skoler, hvor undervisningsministeren har godkendt et andet undervisningssprog end dansk, og langt de fleste lærere opfylder derfor helt naturligt kravet. Der må dog undervises på et andet sprog end dansk i sprogfagene, i modersmålsundervisning og i religion. Forslaget vil derfor reelt kun få betydning for lærere, der underviser i disse fag. Sprogkravet om dansk vil ikke gælde for personer, der ikke er ansatte f. eks. gæstelærere.

For de tyske mindretalsskoler og skoler, der har opnået godkendelse af et andet undervisningssprog end dansk efter lovens § 2, stk. 3, anses det – i lighed med, hvad der gælder for skolelederen – for unødvendigt at

stille kravet om at beherske dansk i skrift og tale til lærerne.

Til nr. 8

Med forslaget præciseres det, at forældrene til børn i en fri grundskole fører tilsyn med skolens almindelige virksomhed, herunder at skolen giver en undervisning, der står mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen.

Forældrenes tilsyn er en del af det samlede tilsyn med frie grundskoler, der endvidere omfatter følgende tilsynsformer:

Det forældrevalgte, eksterne tilsyn, der vælges af forældrekredsen for højst 4 år til at føre tilsyn med elevernes standpunkt i dansk, regning/matematik og engelsk. Med forslaget suppleres de eksterne tilsynsførendes tilsyn med elevernes standpunkt i dansk, regning/matematik og engelsk, og med om skolens samlede undervisningstilbud ud fra en helhedsvurdering står mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen, med tilsyn med at skolen lever op til den foreslåede bestemmelse om frihed og folkestyre.

Det yderligere tilsyn, der føres af Undervisningsministeriet, iværksættes, når der i ministeriet, hos de forældrevalgte eksterne tilsynsførende eller offentligt opstår tvivl om, hvorvidt skolens undervisning lever op til kravene, som fremgår af forslaget til lovens § 1, stk. 2. Tvivlen kan blandt andet opstå på baggrund af den viden, ministeriet opnår på grund af en målrettet tilsynsindsats med en eller flere skoler.

Undervisningsministeriets målrettede tilsynsindsats er en del af ministeriets overordnede sektortilsyn. Sektortilsynet indebærer, at ministeriets tilsyn er målrettet enkelte indsatsområder og/eller få, udvalgte skoler med det formål for øje at sikre kvaliteten m.v. af skolernes tilbud m.v. Den målrettede tilsynsindsats er bl.a. baseret på, at forældrenes tilsyn og det forældrevalgte, eksterne tilsyn løfter sin opgave og, hvis der er tvivl om kvaliteten af skolens undervisningstilbud m.v., videregiver sine overvejelser og observationer til relevante parter i og omkring skolen. Den målrettede tilsynsindsats vil derfor ikke omfatte gennemgang af indholdet på f.eks. alle frie grundskolers hjemmesider, men eventuelt en screening af skolernes opnåede karaktergennemsnit ved folkeskolens afgangsprøve.

Beslutning om at iværksætte et målrettet tilsyn træffes på baggrund af et ønske om at sikre sig, at en eller flere skoler lever op til lovens krav, navnlig vedrørende kravene, som fremgår af forslaget til lovens § 1. Det kan f.eks. være tilfældet, hvor opnåede karakterer ved folkeskolens afgangsprøver giver anledning til opmærksomhed, hvor elevudskiftningen er påfalden-

de høj i forhold til gennemsnittet eller hvor andre særlige forhold er til stede.

Brug af test vil kunne indgå i den målrettede tilsynsindsats, når det drejer sig om at vurdere elevernes faglige færdigheder, hvis skolen indvilliger i dette. Hvis test inddrages i tilsynet, vil der blive taget udgangspunkt i skolens undervisningsplaner, slutmål og delmål, jf. § 1 a, stk. 1 og 2.

Efter forslaget kan undervisningsministeren pålægge forældrekredsen at vælge en eller flere nye eksterne tilsynsførende, hvis de valgte ikke på tilfredsstillende måde opfylder kravene til tilsynsførende i loven eller regler fastsat i henhold til loven.

Forslaget indebærer, at skolerne ikke længere skal meddele kommunalbestyrelsen i skolekommunen, hvem der er valgt som tilsynsførende, idet denne meddelelse anses for overflødig.

Til nr. 9

Til § 9, stk. 3

Forslaget indebærer, at lovens krav til de forældrevalgte eksterne tilsynsførende suppleres med krav om 1) at de til stadighed skal have sådanne faglige og pædagogiske forudsætninger, at de er i stand til at varetage et tilsyn med undervisning på grundskoleniveau, 2) at de skal beherske dansk i skrift og tale, og 3) at de ikke må være ansat eller bestyrelsesmedlemmer på en anden fri grundskole, hvis skolens ansatte eller bestyrelsesmedlemmer fører tilsyn med denne anden frie grundskole.

Forslaget indebærer, at lovens krav til de forældrevalgte tilsynsførende suppleres med krav om, at de til stadighed holder sig á jour med folkeskolens faglige niveau og med den almene og alsidige personlige dannelse, der foregår i den danske folkeskole, således at forudsætningerne for at vurdere, om den frie grundskoles undervisning opfylder lovens krav, løbende er til stede. Der stilles ikke krav til de tilsynsførendes uddannelsesmæssige baggrund.

Det er forældrekredsens ansvar at vurdere, om den eller de valgte tilsynsførende har de krævede forudsætninger, og det er forældrekredsen, der til enhver tid må kunne sandsynliggøre over for Undervisningsministeriet, at den eller de valgte tilsynsførende har disse forudsætninger.

Med forslaget sikres, at de tilsynsførende har sproglige kompetencer, til at udføre deres tilsynsforpligtelser med f.eks. observationer i klasserne, dialog med lærere og ledelse samt forståelse af undervisningsmateriale og årsplaner m.v. De tilsynsførende skal ifølge loven hvert år afgive en skriftlig tilsynserklæring til

forældrekredsen og skolens bestyrelse. Tilsynserklæringen skal lægges på skolens hjemmeside. Af hensyn til at alle interesserede skal kunne forstå tilsynserklæringen, skal den være skrevet på dansk.

Undervisningsministeriet vil i medfør af gældende lov, § 9, stk. 5, fastsætte krav til tilsynserklæringens udformning m.v., herunder at den skal være skrevet på dansk.

For tilsynsførende ved de tyske mindretalsskoler og skoler, der har opnået godkendelse af et andet undervisningssprog end dansk efter lovens § 2, stk. 3, stilles ikke krav om at beherske dansk i skrift og tale, idet de naturligtvis skal være i stand til at bedømme undervisning, der foregår på det sprog, som skolen har fået godkendt som undervisningssprog.

Med forslaget om, at de tilsynsførende ikke må være ansat eller bestyrelsesmedlemmer på en anden fri grundskole, hvis skolens ansatte eller bestyrelsesmedlemmer fører tilsyn med denne anden skole, tilsigtes, at de tilsynsførende afgiver en objektiv og uafhængig tilsynserklæring.

Til § 9, stk. 4

Med de foreslåede ændringer af det forældrevalgte tilsyns opgaver, øges den arbejdsindsats, der er forbundet med en kvalificeret varetagelse af tilsynsopgaven. Derfor foreslås det, at det forældrevalgte tilsyn skal ydes en godtgørelse efter regler fastsat af undervisningsministeren. Reglerne vil indebære, at godtgørelse ydes med et fast beløb og for et mindste timetal. Bestemmelsen vil endvidere indebære, at godtgørelse ikke ydes tilsynsførende, der varetager tilsynet som led i deres ansættelsesforhold, f.eks. kommunale tilsynsførende.

Til nr. 10

Forslaget indebærer, at det ikke længere er frivilligt, om en fri grundskole har en hjemmeside på internettet. Dette skal ses i sammenhæng med 1) lovens § 20 b, hvorefter undervisningsministeren kan indhente alle oplysninger fra skolerne om bl.a. eleverne til brug for gennemførelse af tilsyn, og bestemme at oplysningerne skal leveres i elektronisk form, og 2) lovens § 20 c, hvorefter ministeren kan fastsætte regler om elektronisk kommunikation mellem skolen og bl.a. brugerne af skolen.

Til nr. 11 og 12

Forslagene er konsekvenser af forslagene i henholdsvis nr. 1 og nr. 9.

Til nr. 13

Udgangspunktet er, at test alene kan anvendes med skolens samtykke. Forslaget indebærer, at ministeren kan beslutte, at test skal indgå i det yderligere tilsyn. Det vil normalt blive anvendt således, at meddelelse herom vil blive givet til skolen samtidig med meddelelsen om, at skolen er sat under yderligere tilsyn. Test vil kun blive anvendt i de tilfælde, hvor det yderligere tilsyn er begrundet i usikkerhed om, hvorvidt skolens undervisning står mål med den undervisning, der almindeligvis kræves i folkeskolen, når det drejer sig om faglige færdigheder. Ved brug af test vil der blive lagt vægt på skolens undervisningsplaner, slutmål og delmål, jf. forslaget til ny § 1 a, stk. 1 og 2.

Til nr. 14

Efter den gældende lov om friskoler og private grundskoler yder staten tilskud til de frie grundskolers skolefritidsordning (SFO) ud fra antal årselever, der er indskrevet i SFO fra skolens børnehaveklasse og 1.-3. klasse. Tilskuddet ydes kun til SFO, hvor der opkræves forældrebetaling. Der ydes ikke statsligt fripladstilskud til SFO.

Det foreslås, at staten yder tilskud til nedbringelse af forældrebetalingen for SFO inden for bevillinger, der fastsættes på de årlige finanslove. Tilskuddet fastsættes under hensyn til elevernes og forældrenes økonomiske forhold og til, hvorvidt bopælskommunen yder tilskud til forældrebetaling.

I henhold til friskolelovens § 11, stk. 3, fordeler Fordelingssekretariatet for friskoler og private grundskoler tilskuddene efter § 17, stk. 1, mellem skolerne.

Da bestemmelsen om tilskud til forældrebetaling for SFO efter forslaget indsættes i § 17, stk. 1, indebærer det, at fordelingssekretariatet fordeler tilskuddet til skolerne, og at fordelingssekretariatet kan indhente de oplysninger, der er nødvendige for varetagelsen af dets opgaver med at fordele tilskuddet. Desuden fremgår det af friskoleloven, at undervisningsministeren kan fastsætte nærmere regler om administrationen af fordelingssekretariatets opgaver.

I bekendtgørelse om tilskud til fri skoler og private grundskoler m.v. er fastsat regler om beregning af indkomstgrundlag m.v. til brug for beregningen af størrelsen af tilskud til nedbringelse af skolepenge. De samme regler vil kunne anvendes for tilskud til forældrebetalingen. Skolerne fordeler pengene mellem forældrene efter retningslinier, der fastsættes af fordelingssekretariatet.

Fordelingssekretariatet skal have tilskuddet til forældrebetalingen udbetalt ved finansårets begyndelse,

F. t. l. vedr. friskoler og private grundskoler m.v.

hvilket også gælder for de øvrige tilskud, som fordelingssekretariatet fordeler mellem skolerne.

Til § 2

Til stk. 1

Ikrafttrædelsestidspunktet foreslås til den 1. august 2005, dog foreslås ikrafttrædelsestidspunktet for bestemmelsen om tilskud til nedbringelse af forældrebetalingen for skolefritidsordninger fastsat til dagen efter lovens offentliggørelse i Lovtidende.

Til stk. 2

Efter forslaget træder bestemmelsen om tilskud til nedbringelse af forældrebetaling for skolefritidsordninger i kraft dagen efter lovens ikrafttrædelse i Lovtidende og har virkning fra den 1. januar 2005.

Til stk. 3

For så vidt angår de nye krav til en skoles tilsynsførende, bestyrelsesmedlemmer og lærere om at de skal beherske dansk i skrift og tale, fastsættes, at kravene

skal være opfyldt senest den 1. august 2006 for de bestyrelsesmedlemmer, lærere og tilsynsførende, der er tilknyttet skolen den 31. juli 2005.

Hvis kravene ikke er opfyldt, vil Undervisningsministeriet kunne tilbageholde tilskud, jf. lovens § 21, stk. 2.

Til stk. 4

For så vidt angår kravet om at skolerne skal udarbejde undervisningsplaner, slutmål og delmål fastsættes, at kravet skal være opfyldt senest den 1. august 2006.

For så vidt angår de krav, der er fastsat i bestemmelserne om evaluering og opfølgning herpå fastsættes, at kravene skal være opfyldt senest den 1. august 2007.

Hvis kravene ikke er opfyldt på disse tidspunkter, vil Undervisningsministeriet kunne tilbageholde tilskud, jf. lovens § 21, stk. 2.

Lovforslaget sammenholdt med gældende lov*Gældende formulering**Lovforslaget***§ 1**

I lov om friskoler og private grundskoler m.v., jf. lovbekendtgørelse nr. 759 af 5. juli 2004, foretages følgende ændringer:

1. I § 1 indsættes før stk. 1 som nyt stykke:

»Friskoler og private grundskoler (frie grundskoler) kan inden for rammerne af denne lov og lovgivningen i øvrigt give undervisning, der stemmer med skolernes egen overbevisning og tilrettelægge undervisningen i overensstemmelse med denne overbevisning. Skolerne afgør inden for de samme rammer frit, hvilke elever de vil have på skolerne.«

Stk. 1-3 bliver herefter stk. 2-4.

2. I § 1, stk. 1, 1. pkt., der bliver § 1, stk. 2, 1. pkt., ændres »Friskoler og private grundskoler (frie grundskoler)« til: »Frie grundskoler«.

3. § 1, stk. 1, 4. pkt., der bliver § 1, stk. 2, 4. pkt., affattes således:

»Skolerne skal efter deres formål og i hele deres virke forberede eleverne til at leve i et samfund med frihed og folkestyre samt udvikle og styrke elevernes kendskab til og respekt for menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder, herunder ligestilling mellem kønnene.«

§ 1. Friskoler og private grundskoler (frie grundskoler) giver undervisning inden for 1.-9. klassetrin, som står mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen. Frie grundskoler giver tillige sprogstimulering, som står mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen. Dette gælder dog kun sprogstimulering af tosprogede børn, som forældrene efter bestemmelserne i lov om folkeskolen har pligt til at lade børnene deltage i. Skolerne skal forberede eleverne til at leve i et samfund med frihed og folkestyre. Skolerne kan tillige omfatte 1-årig undervisning på 10. klassetrin og 1-årige børnehaveklasser.

Gældende formulering

Lovforslaget

4. Efter § 1 indsættes:

»§ 1 a. Skolen fastsætter slutmål for de fagområder, som folkeskolens fagkreds naturligt kan opdeles i, samt folkeskolens obligatoriske emner.

Stk. 2. Skolen udarbejder undervisningsplaner for de fagområder og emner, der er nævnt i stk. 1. Undervisningsplanerne skal angive udviklingen hen mod slutmålene, beskrive på hvilke klasse- eller alderstrin, der arbejdes med de forskellige fagområder og emner, fastsætte mål for undervisningen på bestemte tidspunkter i det samlede undervisningsforløb (delmål) samt beskrive, hvorledes det samlede undervisningstilbud giver mulighed for alsidig personlig udvikling.

Stk. 3. I det omfang skolen ikke har fastsat slutmål, jf. stk. 1, og delmål, jf. stk. 2, der står mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen, gælder de slutmål henholdsvis trinmål (Fælles Mål), der er fastsat for undervisning i folkeskolen.

§ 1 b. Skolen skal regelmæssigt underrette eleverne og forældrene, jf. § 38, om sit syn på elevernes udbytte af skolegangen.

Stk. 2. Som led i undervisningen skal skolen løbende foretage evaluering af elevernes udbytte. Evalueringen danner grundlag for, at undervisningen tilrettelægges, så den svarer til den enkelte elevs behov og forudsætninger med det formål, at eleven så vidt muligt tilegner sig de kundskaber og færdigheder, der følger af de fastsatte slutmål.

Stk. 3. Skolen skal regelmæssigt foretage en evaluering af skolens samlede undervisning og udarbejde en plan for opfølgning på evalueringen.

§ 1 c. Skolen skal offentliggøre sine slutmål, delmål og undervisningsplaner, jf. § 1 a, og resultatet af evaluering og opfølgingsplan, jf. § 1 b, stk. 3, på skolens hjemmeside på internet.«

§ 5. ...

Stk. 5. Den overordnede ledelse af skolen varetages af en bestyrelse, som er ansvarlig for skolens drift over for undervisningsministeren.

5. I § 5, stk. 5, indsættes som 2. pkt.:

»Bestyrelsesmedlemmer skal beherske dansk i skrift og tale.«

*Gældende formulering***§ 6...**

Stk. 8. For bestyrelsen, lederen og andre ansatte ved institutionen gælder i øvrigt bestemmelserne i forvaltningsloven kapitel 2 om inhabilitet og kapitel 8 om tavshedspligt m.v.

§ 9. Tilsynet med en fri grundskoles almindelige virksomhed, herunder med, at skolen giver en undervisning inklusive sprogstimulering efter § 1, stk. 1, 2. pkt., som står mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen, påhviler forældrene til børn i skolen (forældre kredsen). Forældre kredsen træffer selv beslutning om, på hvilken måde tilsynet skal udøves.

Stk. 2. Forældre kredsen vælger for højst 4 år en eller flere personer til at føre tilsyn med elevernes standpunkt i dansk, regning/matematik og engelsk samt med, om skolens samlede undervisningstilbud ud fra en helhedsvurdering står mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen. Den eller de tilsynsførende skal endvidere påse, at undervisningssproget er dansk. Forældre kredsen kan i stedet anmode kommunalbestyrelsen i skolekommunen om at varetage disse tilsynsopgaver. Undervisningsministeren kan fastsætte nærmere regler om valget af den eller de tilsynsførende. Den eller de tilsynsførende må ikke tilhøre forældre kredsen, være medlem af bestyrelsen, være ansat på skolen eller være gift eller nært beslægtet med disse personer. Skolen skal orientere kommunalbestyrelsen og Undervisningsministeriet om, hvem der er valgt til at føre tilsyn.

Lovforslaget

6. § 5, stk. 8, affattes således:

»*Stk. 8.* Bestemmelserne i forvaltningsloven kapitel 2 om inhabilitet og kapitel 8 om tavshedspligt m.v. gælder for bestyrelsen, lederen og andre ansatte ved skolen samt de tilsynsførende, der er nævnt i § 9, stk. 2.«

7. Efter § 6 indsættes:

»**§ 6 a.** Skolens lærere skal beherske dansk i skrift og tale. Dette gælder dog ikke lærerne ved de tyske mindretalsskoler eller ved skoler, der har fået godkendt et andet undervisningssprog end dansk, jf. § 2, stk. 3, 2. og 3. pkt.«

8. § 9, stk. 1, og 2, affattes således:

»**§ 9.** Det påhviler forældrene til børn i en fri grundskole (forældre kredsen) at føre tilsyn med skolens almindelige virksomhed, herunder med at skolen giver undervisning og sprogstimulering efter § 1, stk. 2, 2. pkt., som står mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen. Forældre kredsen træffer selv beslutning om, på hvilken måde tilsynet skal udøves.

Stk. 2. Forældre kredsen vælger for højst 4 år en eller flere personer til at føre tilsyn med elevernes standpunkt i dansk, regning/matematik og engelsk samt med, om skolens samlede undervisningstilbud ud fra en helhedsvurdering står mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen. Den eller de tilsynsførende skal endvidere påse, at skolen opfylder kravet i § 1, stk. 2, 4. pkt., og at undervisningssproget er dansk. Forældre kredsen kan i stedet anmode kommunalbestyrelsen i skolekommunen om at varetage disse tilsynsopgaver. Skolen skal orientere Undervisningsministeriet om, hvem der er valgt til at føre tilsyn. Opfylder den eller de tilsynsførende ikke på tilfredsstillende måde kravene til tilsynet i henhold til denne lov, eller regler fastsat i medfør heraf, kan undervisningsministeren pålægge forældre kredsen inden for en nærmere angiven frist at vælge en eller flere nye tilsynsførende.«

Gældende formulering

Stk. 5. Den eller de tilsynsførende afgiver hvert år en skriftlig tilsynserklæring til forældrekredsen og skolens bestyrelse om tilsynet efter stk. 2, herunder om elevernes standpunkt i de fag, der er nævnt i stk. 2. I tilfælde, hvor forældrekredsen har valgt flere tilsynsførende, og hvor disse ikke er enige om affattelsen af den skriftlige tilsynserklæring, skal dette fremgå af erklæringen. Enhver tilsynsførende har ret til at afgive sit særstandpunkt til forældrekredsen. Skolen udleverer den skriftlige tilsynserklæring til forældrekredsen og offentliggør den på skolens hjemmeside på internettet, hvis skolen har en hjemmeside. Undervisningsministeren kan fastsætte nærmere regler om formen for afgivelse af tilsynserklæringen.

Lovforslaget

9. I § 9 indsættes efter stk. 2 som nye stykker:

»Stk. 3. Den eller de tilsynsførende

- 1) skal til stadighed have sådanne faglige og pædagogiske forudsætninger, at de er i stand til at varetage et tilsyn med undervisningen på grundskoleniveau,
- 2) skal beherske dansk i skrift og tale, medmindre tilsynet føres ved de tyske mindretalsskoler eller ved skoler, der har fået godkendt et andet undervisningssprog end dansk,
- 3) må ikke tilhøre forældrekredsen,
- 4) må ikke være medlem af bestyrelsen,
- 5) må ikke være ansat på skolen,
- 6) må ikke være ansat eller bestyrelsesmedlem på en anden fri grundskole, hvis skolens ansatte eller bestyrelsesmedlemmer fører tilsyn med denne anden frie grundskole,
- 7) må ikke være gift eller nært beslægtet med personer, der er nævnt i nr. 3-6.

Stk. 4. Skolen skal betale den eller de personer, der er valgt som tilsynsførende, en godtgørelse efter regler, der fastsættes af undervisningsministeren.«

Stk. 3-10 bliver herefter stk. 5-12.

10. I § 9, stk. 5, der bliver stk. 7, udgår », hvis skolen har en hjemmeside«.

Gældende formulering

Stk. 6. Skønner den eller de tilsynsførende, at elevernes standpunkt, jf. stk. 2, ikke står mål med, hvad der almindeligvis opnås i folkeskolen, eller at skolens undervisning ikke opfylder kravene i § 1, stk. 1, 1. og 2. pkt., fastsættes en frist på mindst 3 måneder til forbedring af forholdene. Hvis den eller de tilsynsførende stadig finder undervisningen mangelfuld, udfærdiger den eller de tilsynsførende en erklæring herom, som sendes til høring i forældrekrederen og i skolens bestyrelse. Hvis den eller de tilsynsførende efter høringen fortsat finder undervisningen mangelfuld, indsendes en begrundet indberetning med de eventuelt afgivne høringssvar til Undervisningsministeriet. Undervisningsministeren kan herefter træffe beslutning om, at skolen ikke længere er en fri grundskole efter denne lov, og at skolen ikke kan modtage tilskud efter denne lov, medmindre ministeren skønner, at der er behov for at iværksætte et yderligere tilsyn efter stk. 7.

Stk. 7. Undervisningsministeren kan i særlige tilfælde træffe beslutning om yderligere tilsyn med en skole. Undervisningsministeren kan beslutte, at kommunalbestyrelsen i skolekommunen skal føre dette tilsyn. Undervisningsministeren kan beslutte, hvorledes det yderligere tilsyn i de enkelte konkrete tilfælde skal udføres.

§ 17. Staten yder tilskud til nedbringelse af skolepenge, til nedbringelse af betaling for ophold på en kostafdeling og til befordringsudgifter inden for bevillinger, der fastsættes på de årlige finanslove. Tilskud til nedbringelse af skolepenge og nedbringelse af betaling for ophold på en kostafdeling fastsættes under hensyn til elevens og forældrenes økonomiske forhold og til, hvorvidt bopælskommunen yder tilskud til skolepengene eller opholdet.

Lovforslaget

11. I § 9, stk. 6, 1. pkt., der bliver stk. 8, 1. pkt., § 9, stk. 8, 1. pkt., der bliver stk. 10, 1. pkt., § 9 b, stk. 2, § 15 a, stk. 1, 1. pkt., og § 37, stk. 1, 1. pkt., ændres »§ 1, stk. 1,« til: »§ 1, stk. 2,«.

12. I § 9 stk. 6, 4. pkt., der bliver stk. 8, 4. pkt., ændres »stk. 7« til: »stk. 9«, i stk. 9, som bliver stk. 11, ændres »stk. 6 eller 8« til: »stk. 8 eller 10«, og i stk. 10, der bliver stk. 12, ændres »stk. 2, 3 og 7« til: »stk. 2, 5 og 9«.

13. I § 9, stk. 7, 3. pkt., der bliver stk. 9, 3. pkt., indsættes efter »udføres:«, », herunder at der skal anvendes test«.

14. § 17, stk. 1, affattes således:

»Staten yder tilskud til nedbringelse af skolepenge, til nedbringelse af forældrebetalingen for skolefritidsordninger, til nedbringelse af betaling for ophold på en kostafdeling og til befordringsudgifter inden for bevillinger, der fastsættes på de årlige finanslove. Tilskud til nedbringelse af skolepenge og forældrebetaling for skolefritidsordning samt nedbringelse af betaling for ophold på en kostafdeling fastsættes under hensyn til elevens og forældrenes økonomiske forhold og til, hvorvidt bopælskommunen yder tilskud til skolepengene, forældrebetalingen eller opholdet.«

Til lovforslag nr. L 105. Skriftlig fremsættelse (23. februar 2004)

Undervisningsministeren (Bertel Haarder):

Herved tillader jeg mig for Folketinget at fremsætte:

Forslag til lov om ændring af lov om friskoler og private grundskoler m.v. (Skolernes frihed, mål med undervisningen, krav til bestyrelsesmedlemmer, lærere og tilsynsførende, herunder om danskkundskaber, samt tilsyn m.v.)

(Lovforslag nr. L 105).

Lovforslaget er en genfremsættelse af L nr. 154, som blev fremsat den 15. december 2004, men som ikke nåede at blive behandlet, inden der blev udskrevet folketingsvalg. Der er dog foretaget et par mindre justeringer i bemærkningerne til lovforslaget.

Lovforslaget er et led i regeringens bestræbelser på at sikre et højt fagligt niveau i grundskolen og dermed give alle børn et fagligt fundament for fortsat uddannelse og beskæftigelse. Lovforslaget er samtidig en opfølgning på regeringens strategi for bedre integration.

Lovforslaget indeholder i bemærkningerne den redegørelse om tilsynet med undervisningen i de frie grundskoler, som i Supplerende Regeringsgrundlag II blev bebudet til afgivelse i efteråret 2004.

Efter lovforslaget præciseres de frie grundskolers frihed.

Efter lovforslaget skal de frie grundskoler udarbejde slutmål for de fagområder, som folkeskolens fagkreds naturligt kan opdeles i, samt for folkeskolens obligatoriske emner. Desuden skal skolerne udarbejde undervisningsplaner og fastsætte mål for undervisningen på bestemte tids-

punkter i det samlede undervisningsforløb (delmål).

Lovforslaget indeholder krav om, at skolen regelmæssigt underretter elever og forældre om elevens udbytte af undervisningen, at skolen foretager løbende evaluering af den enkelte elevs udbytte af undervisningen, og at skolen regelmæssigt evaluerer den samlede undervisning samt udarbejder en plan for opfølgning af evalueringen. Desuden er der krav om, at slutmål, delmål, undervisningsplaner, resultater af evalueringer og opfølgningsplaner skal være tilgængelige på skolens hjemmeside.

Lovforslaget indeholder en udvidelse af de frie grundskolers forpligtelse til at forberede eleverne til at leve i et samfund med frihed og folkestyre til at omfatte hele skolens virksomhed, herunder eventuel modersmålsundervisning og sprogstimulering.

Efter lovforslaget skal skolernes lærere, bestyrelsesmedlemmer og forældrevalgte tilsynsførende beherske dansk i skrift og tale.

Efter lovforslaget stilles der krav til de forældrevalgte tilsynsførende om, at de skal have sådanne faglige og pædagogiske forudsætninger, at de er i stand til at varetage et tilsyn med undervisningen på grundskoleniveau. To skoler må ikke gensidigt benytte hinandens ansatte eller bestyrelsesmedlemmer som tilsynsførende.

Efter lovforslaget yder staten tilskud til nedbringelse af forældrebetalingen for skolefritidsordninger inden for bevillinger, der fastsættes på de årlige finanslove.

Idet jeg henviser til lovforslaget med bemærkninger, tillader jeg mig at anbefale lovforslaget til hurtig og velvillig behandling i det høje Ting.